

Cursus Thora

(9) Parasjat Wajjisjlach

Driebergen, 3 mei 2011

Willem J. Ouweneel

parasjat Wajjisjlach ('en hij
zond') (Gn 32:3 – 36:43)

Jakob vreest Esau; Pniël; ontmoeting met
Esau; Dina in Sichem; Jakob te Bet-El en
Efrat; dood van Isaak; Esau's nageslacht

Onderverdeeld:

I. Gn 32-33 (1^e les)

II. Gn 34-36 (2^e les)

Jakob vreest Esau

32:3-5 Jakob stuurt ‘boden’ (vgl. vs1 *Gods* ‘boden’ = engelen): doet verslag aan Esau en smeekt om ‘genade’

Gods legers (vs1 v.) stelden hem niet gerust t.a.v.

Esau’s leger (vs6: komt op hem af met 400 man)

(na de vrees voor Laban nu de vrees voor Esau)

Vs7 twee *machanot* (vgl. *machanajim* in vs2!)

Nachmanides: 3 manieren om ‘Edom’ te benaderen:

gebed (10-12), geschenken (13-21), strijd (24-30)

Jakob stuurt geschenken

Vs9-12 Jakobs gebed om hulp (maar handelt direct daarna weer uit angst; geen vertrouwen; nog geen *reinigend* gebed) >> vs13-21 stuurt 3x geschenk naar Esau: zelfvernedering ('je knecht')

Vs20 'verzoenen': zijn woede tot bedaren brengen (maar geschenk toonde meer Jákobs hart dan dat het Ésau's hart veranderde)

Vs22v. stuurt zijn gezin over de beek Jabbok (offert gezin op in plaats van zichzelf)

De ‘man’ van Pniël (a)

Twee exegeses (*beide* joods-christelijk):

(a)de ‘man’ is een engel van God; argumenten:

- ‘God’ genoemd in vs28,30 [maar *èlohim* kan ook [goede óf kwade] ‘engel’ betekenen]
- de engel zegent Jakob (vs26,29) [maar dat moet de hele wereld doen]
- de engel geeft hem de naam Israël (vs28) [maar God erkent die naamgeving niet; vgl. 35:10]
- God toont Jakob zijn (blijvende) zwakheid en maakt hem juist dáárin overwinnaar

De ‘man’ van Pniël (b)

(b) De ‘man’ is de schutsengel v. Esau; argumenten:

- *èlohim* = soms: engel (zie bijv. Ps 8:6)
- vgl. parallel in Hs 12:4v. ‘broer’ < > *èlohim*/engel
- vs20: verwáchtte al Esau’s ‘gezicht’ te zien
- Rasji: vgl. 33:10 ‘ik heb je gezicht gezien als het zien van het gezicht van [je] *èlohim*’ (vgl. 32:30)

(*P’ni-él* = [aan]gezicht van god/God’)

Vs24: de man probeert Jakob tegen te houden

Zie Hosea 12:4v.!

Volgens de 2e exegese als volgt te lezen:

“In de moederschoot pakte [Jakob] de hiel vast van zijn broer,
en in zijn [mannelijke] kracht streed hij met [diens] *èlohim*.

Ja, [Jakob] streed met de engel en overwon;

hij [= de engel of Jakob!?] weende en smeekte hem [=
Jakob of de engel!?] om genade;

In Bet-El zal [de engel] [Jakob] [of: Jakob de engel] vinden,
en ‘daar [zegt de engel] zal Hij [= JHWH] met ons
spreken’ [= tussen ons recht spreken]”

De ‘man’ van Pniël (c)

- de engel kan wel Jakobs kracht breken (heup: treft nageslacht!), maar niet van hem winnen (vs25)
- de engel schuwt de dag (vs26) (= geest v.d. nacht)
- Vs28 ‘Israël’ wordt *Gods* naam in 35:10!
- Esau(’s engel) *moet* Jakob zegenen (27:29, = Jakobs zegen erkennen), zij het in ’t donker (geen openbaring v. God, geen gemeenschap met Hem)
- Hs 12:5 Jakob ‘wint’ al wenend en smekend >> ‘de zon ging *over hem op*’ (vs31)

Nadere uitleg van Gn 32:24-32

Strijd tussen Jakob (met hulp van JHWH) tegen (de engelvorst van) Esau = strijd tussen Gods volk en de volkenwereld (rabbi's: Edom = Rome!)

(a) 'Edom' slaat Israël (altijd weer) op de 'heup'

(b) Israël dringt er bij de volken op aan het te zegenen, want alleen zo zullen zijzelf gezegend zijn

Vs27 Jakob 'hielvasthouder': laat Edom nooit los!

Vs28 gedraagt zich als een vorst (*sar*) t.o. Esau's *sar*

Vs30 Israël gered ondanks deze confrontaties

Ontmoeting met Esau

Jakob nog steeds bang (ondanks engel) & bereid de zijnen op te offeren (vs2 Rachel & Jozef de liefste)

Vs4 de grote verrassing (tijd heelt alle wonden? of vanwege Jakobs deemoed en geschenken?)

(‘kuste’ in Hebr. met stippen; Rasji: Esau méénde het!)

Vs5-7 Jakob stelt zijn gezin voor

Vs8-11 Esau weigert geschenk, Jakob dringt aan

(vs10: ‘je engel heeft mij gezegend! dus zul je gezegend zijn: weiger dus mijn zegen niet!’)

Samen reizen!?

Vs12-16 ze kunnen elkaar begroeten, maar kunnen ze ook samen *optrekken*? Nee.

Vs13 oudste kind pas 12 jaar (Ibn Ezra)

Vs14 wil Jakob werkelijk naar Seir (Esau's land)?
(als Esau weg is, buigt Jakob af naar Soekkot!)

Rasji: uiteindelijk komt Israël toch tot 'Edom' (= Rome) (Ob :21)! (vgl. Jakobs 7x buigen voor Esau, en zijn spreken over 'heer – knecht') het ware Israël dienstbaar aan de naties! maar uiteindelijk zelf 'heer'.

Jakob in Soekkot (= hutten)

Vs17: eerste aartsvader in een huis! en hutten
(*soekkot*) voor het vee

tijdelijk, want op weg naar Sichem (= de stad van de
zoon van de stadsvorst: Sichem)

Vs19: tweede aartsvader die land koopt in Kanaän
(gevaarlijk dicht bij Sichem! >> Gn 34)

(vgl. Abraham als *pelgrim* in Sichem, 12:6)

Jakob in Soekkot (= hutten)

Vs20: zodra hij gesetteld is: altaar! (vgl. 28:21v.)

Maar zonder Godsopenbaring (vgl. 35:11!), dus geen aanbidding (voorbarig altaar? vgl. Bet-El)

Gebed trouwens geen zin als je niet gehoorzaam bent... (bovendien was er nog afgoderij, 35:2)

Naam: *Él èlohé Jisra'él*, d.i. 'Él (de Machtige), de God van Israël (= hij die met *Él* geworsteld heeft)'

(kende God als degene die hem geholpen had, maar niet zoals Hij in zichzelf is) (einde 1e les)

Dina (= ‘oordeel’; vgl. Dan)

Jakobs schuld: had zijn afzondering prijsgegeven
(had beter direct door kunnen reizen naar Bet-El!)

Jakob is een inwoner (‘Kanaäniet’) geworden, dus
kan hij een huwelijksaanzoek verwachten

Dina verkracht door Sichem; Sforno: omgekeerde
reactie als bij Amnon (2Sm 13:14v.)

Sichem & Hemor besneden (dus in pijn > kwetsbaar)
> door Simeon & Levi (pubers!? Dina’s volle
broers) bruut vermoord

Jakob ‘stinkend’ in Sichem

Vaders eigengereidheid weerspiegeld in de zonen
(Laban/Rebekka > Jakob > Simeon/Levi)

Verootmoedigende Sichem-ervaring schudt Jakob
wakker, de ‘stank’ (vs30) drijft hem naar Bet-El

Jakob niet zozeer verontwaardigd over de wandaad
van zijn zonen als wel bang voor zijn eigen hachje
(wat is Israëls getuigenis onder de volken!? Rm 2:17-
24; vgl. Ez 36:23)

Jakob in Bet-El

35:1 God neemt nu het initiatief: niet Sichem (wonen, altaar), maar Bet-El

God verscheen niet in Sichem (*Jakobs* huis), maar in Bet-El (*Gods* huis; vgl. 28:12)

Vs2,4 besef van de noodzaak van reiniging (hij wist dus van de aanwezige afgoden!) en omkleden

Vs5 ‘Gods schrik’ op alle steden! (NBG: ‘schrik voor God’; beter: ‘schrik voor Jakob van Godswege’; nu geen vrees bij Jakob!)

Twée nieuwe namen (a)

(a) vs7: Bet-El >> *El Bet-El* = God van (of: is in) Bet-El ('God is de God van *zijn* huis' groter dan 'God is *mijn* God', 33:20!)

N.B. Bet-El 2e x zo genoemd (vs15; 28:17,19)

Vs7: *Èlohim* werden geopenbaard (mv.!): engelen? (Ibn Ezra) of God in de verschillende aspecten van zijn wezen (drie-eenheid!)?

Vier begrafenissen

Vier begrafenissen in Gn 35 (= afscheid van het verleden):

(a)vs4 *Sichem*: de valse goden van Jakobs familie

(b)vs8 *Bet-El* ('Eik van het geweest'): *Debora*, de 'voedster' van Rebekka

(c)vs19 *Betlehem*: *Rachel*, de vrouw van Jakob

(d)vs29 *Hebron*: *Isaak*, de vader van Jakob

Debora

Gn 24:59 (Rebekka's voedster reist met haar mee)!

Rasji: Debora door Rebekka gestuurd om Jakob terug te halen (of om Rebekka's dood te melden?)

Nachmanides vermoedt een verborgen verwijzing naar Rebekka's eigen dood en begrafenis;
vandaar: *Allon bakoet*, 'Eik van het geweest'

Twée nieuwe namen (b)

(b) vs10: Jakob >> *Jisra'él*: 'heeft met *él* gestreden [en gewonnen!]' = 'zich vorstelijk gedragen t.a.v. *él*' = zal over alle volken zegevieren (Sforno)

N.B. Israël 2e x zo genoemd (vs10; 32:28)

(Nachmanides: 'je naam is Jakob' betekent: naamgeving door Esau's engelvorst niet erkend!)

God wist met de nieuwe naam 'Jakobs' verleden uit (vgl. Js 62:2; Op 2:17)

Gods openbaring aan Jakob

God zegent Jakob (vs9; zie *parallel met Gn 17!*):

(a) geeft hem een nieuwe naam (vs10; 17:5)

(b) openbaart zich als *El Sjaddai* (vs11a; 17:1)

(c) bevel: ‘vermenigvuldig je’ (vs11b; 17:6; 1:28)
(Rasji: slaat op de verwekking van Benjamin!)

(d) ‘uit jou vele volken/koningen’ (vs11c; 17:6,16)

(e) landbelofte (vs12; 17:8)

God ‘voer van hem op’ (vgl. 17:22)

Laatste twee ‘opgerichte stenen’

Jakobs derde ‘opgerichte steen’ (vs14; na 28:18 en 31:45)

Nu met een olie- én een drankoffer (wijn)

4e steen: op Rachels graf (vs20)

Vier ‘mijlpalen’: Bet-El 1 (droom), Gal-Éd (verbond met Laban), Bet-El 2 (Godsopenbaring), Betlehem (dood van Rachel)

Dood van Rachel

Geen ‘natuurlijke’ dood!!

(a) vgl. 30:1 soort zelfvervloeking

(b) vgl. 31:32 Jakobs vloek

Niet spotten met zegen en vloek!

Vs17: troost: ‘het is een zoon!’ (vgl. 30:24; Sferno:
bevallen van een meisje veel zwaarder!)

Benjamin

Rachel sterft bij de geboorte van *Ben-Oni* ('zoon van mijn smart') = *Ben-Jamin* (= 'zoon van [mijn] rechterhand') > Gn 49:27; Dt 33:12

Jesjoea is beide: eerst Zoon van Israëls smart, dan de Zoon van Vaders rechterhand (te Betlehem geboren, net als David!)

Vgl. Jozef: lijden >> heerlijkheid (dubbeltype)

Als Jesjoea zijn plaats zal innemen, zal Rachels 'geween' (Jr 31:15; vgl. Mt 2:17v.) voorbij zijn

Ruben

Contrast met Ruben: ‘mijn kracht’ (49:3):
ontwijdt het bed van zijn vader (35:22,
‘*Israël* hoorde het’), daarom later (na vs23)
geen eerstgeborene meer (1Kr 5:1v.)

Vs23-26 zonen nog eens opgesomd (Lea: 6;
slavinnen & Rachel: elk 2): God heeft
Israëls twaalf stammen op het oog

Dood van Isaak

Jakob neemt de plaats van Isaak in als drager van de beloften

Isaak 180 jaar > Jakob 120 jaar > Jozef 29 jaar
(wordt met 30 jaar onderkoning van Egypte)!

(Jakob heeft zijn vader dus nog 23 jaar in Hebron meegemaakt!)

Leeftijden van de aartsvaders

$$\text{Abraham: } 175 = 7 \times 5 \times 5$$

$$\text{Isaak: } 180 = 5 \times 6 \times 6$$

$$\text{Jakob: } 147 = 3 \times 7 \times 7$$

$$\text{Jozef: } 110 = 5 \times 5 + 6 \times 6 + 7 \times 7$$

Esau / Edom

Isaak mede begraven door Esau, gevolgd door diens
geslachtsregister (Gn 36)

Vgl. 25:9-19 Abraham mede begraven door Ismaël,
gevolgd door diens geslachtsregister

Twee delen in Gn 36:

(a) Vs1 ‘dit zijn de *tol'dot* van Esau’ (vóór Seir)

(b) Vs9 ‘dit zijn de *tol'dot* van Esau’ (ná Seir)

Esau's nageslacht

Erfgenamen van de belofte zijn slechts pelgrims en vreemdelingen (35:27; 37:1!), terwijl Esau's wereld al spoedig sterk is

(vgl. vs31 en Kain Gn 4; Cham Gn 9v.; Ismaël Gn 25)

‘Eerst het natuurlijke, dan het geestelijke’ (1Ko 15:46)

(‘vroeg rijp, vroeg rot’)

Vgl. 27:40 ‘leven van het zwaard’

Góds groei is langzamer, maar duurzamer

Esau in Seir

Vs6 Esau wég van Jakob:

(a)te veel vee (vgl. Lot, 13:6)

(b)Gods plan

Uiteindelijk alles aan Israël: Nm 24:18; Js 34 & 63
(= ook Rome!); Ob :21 (messiaanse rijk!)

Vs31-39 acht vorsten (Rasji: vgl. de acht koningen
van Israël tot op Edoms rebellie, 2Kn 8:20)

‘Koning in Israël’ = Mozes (Ibn Ezra, Sforino)

[einde 2^e les]